

FORMOVANIE STRATEGICKÉHO ROZHODOVANIA BEZ POUŽITIA SILY: DOKTRINÁLNA ASYMETRIA NATO A RUSKA V INFORMAČNOM PROSTREDÍ

SHAPING STRATEGIC DECISION-MAKING WITHOUT FORCE: NATO – RUSSIA DOCTRINAL ASYMMETRY IN THE INFORMATION ENVIRONMENT

Monika VAVRÍKOVÁ

História článku

Doručený: 04.02.2026.

Schválený: 22.06.2026

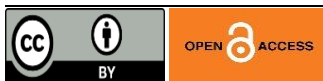
Vydaný: 30.06.2026

ABSTRACT

This study examines how differing doctrinal understandings of the information environment shape the achievement of strategic effects without kinetic force. It compares NATO and Russian approaches, conceptualising the information environment either as an operational context or as a tool for shaping adversary decision-making. Using Phase Zero as a temporal-operational framework and integrating reflexive control with insights from cognitive psychology, the analysis shows that the key asymmetry lies in the doctrinal and normative embedding of the information environment. The study demonstrates that information-based influence reshapes how actors perceive risks and costs, potentially leading to self-deterrence. The information environment thus becomes strategically decisive by shaping decision-making conditions prior to the use of force. This asymmetry, in turn, generates a structural vulnerability for NATO, constraining its ability to maintain strategic initiative and allowing adversaries to influence its decision-making space without direct confrontation.

KEYWORDS

Information environment, reflexive control, Phase Zero, strategic advantage, NATO doctrine, Russian military doctrine, cognitive warfare, non-kinetic operations

© 2026 by Author(s). This is an open access article under the Creative Commons Attribution International License (CC BY). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

ÚVOD

Carl von Clausewitz (1989, s. 90) definoval vojnu ako „*akt násilia, ktorým nútime nepriateľa podrobiť sa našej vôli*“. Tradične sa táto vôľa presadzovala predovšetkým prostredníctvom fyzickej sily a kinetických prostriedkov. Súčasné konflikty však čoraz častejšie naznačujú, že rozhodujúce účinky možno dosahovať aj nepriamo – prostredníctvom

ovplyvňovania vnímania, interpretácie situácie a rozhodovania politických a vojenských aktérov.

Tento posun od kinetického pôsobenia k ovplyvňovaniu kognitívnych procesov je výsledkom transformácie informačného prostredia. Digitalizácia spoločnosti, rozvoj online médií, sociálnych sietí a umelej inteligencie zvyšujú rýchlosť šírenia informácií a rozširujú možnosti pôsobenia pod prahom otvoreného konfliktu. Súčasne vytvárajú nové zraniteľnosti v procesoch spracovania a interpretácie informácií. Vzniká tak prostredie, v ktorom je možné systematicky ovplyvňovať strategickú kalkuláciu protivníka bez otvorenej eskalácie a pri výrazne nižších politických a vojenských nákladoch.

Informačné prostredie tak nadobúda strategický význam, ktorý nepredstavuje samostatnú operačnú doménu, ale prierezovo ovplyvňuje všetky formy vojenského aj politického pôsobenia naprieč doménami. Súčasné konflikty čoraz viac prebiehajú aj pred formálnym vypuknutím krízy, kde aktéri využívajú informačné a psychologické nástroje na utváranie interpretácie reality, testovanie reakcií protivníka a ovplyvňovanie jeho rozhodovacích procesov. V tomto kontexte informačné prostredie priamo ovplyvňuje tempo eskalácie, jednotu aliancií a vnímanie prijateľných možností konania.

V tomto kontexte sa ukazuje, že kľúčová asymetria medzi NATO a Ruskou federáciou nespočíva primárne v ich materiálnych kapacitách, ale v odlišnom chápaní informačného prostredia a jeho úlohy v strategickom súperení. Tento rozdiel nie je iba terminologický, ale má zásadné dôsledky pre prax: zatiaľ čo NATO vníma informačné pôsobenie prevažne ako súčasť širšieho operačného prostredia, ruský prístup mu pripisuje charakter permanentnej sféry konfrontácie na ovplyvňovanie percepcie, strategickú kalkuláciu a rozhodovania protivníka ešte pred vznikom otvoreného konfliktu. Práve táto doktrínálna asymetria vytvára priestor, v ktorom môžu informačno-psychologické operácie pôsobiť ako nástroj dlhodobého strategického tlaku bez potreby priameho použitia vojenskej sily.

Na tomto pozadí sa táto štúdia sústreďuje na identifikáciu a vysvetlenie tejto doktrínálnej asymetrie, pričom kľúčovú pozornosť venuje analýze toho, ako formuje dosahovanie strategických efektov bez použitia kinetickej sily. Na dosiahnutie tohto cieľa si článok kladie výskumnú otázku: ***Ako rozdielne doktrínálne chápanie informačného prostredia v NATO a Ruskej federácii ovplyvňuje využívanie nekinetických nástrojov na dosahovanie strategických efektov bez použitia kinetickej sily?***

Na zodpovedanie tejto otázky článok využíva kvalitatívnu komparatívnu analýzu doktrínálnych a strategických dokumentov NATO a Ruskej federácie. Hoci sa analýza opiera o diela popredných ruských vojenských teoretikov (Gerasimov, Chekinov, Bogdanov) a oficiálne štátne doktríny Ruskej federácie, ich praktické dopady sú v štúdiu interpretované prostredníctvom poznatkov kognitívnej psychológie a západných teórií rozhodovania. Táto kombinácia umožňuje prekonať tzv. „ilúziu symetrie“ a identifikovať skutočnú hĺbku rozhodovacej zraniteľnosti NATO. Analýza sa zameriava primárne na strategickú úroveň pôsobenia, t. j. na formovanie rozhodovacích podmienok politických a vojenských aktérov.

Teoretickým rámcom je koncept reflexívnej kontroly, ktorý vysvetľuje ruskú logiku ovplyvňovania, a koncept Phase Zero (Fáza 0), ktorý umožňuje interpretovať časovú a operačnú dimenziu informačného pôsobenia ako súčasti širšieho spektra nekinetických nástrojov. Analýza je zároveň doplnená o poznatky kognitívnej psychológie, najmä o teóriu obmedzenej racionality, teóriu vyhladok a koncept kognitívnych skreslení, ktoré vysvetľujú, ako kognitívne limity a vnímanie rizika ovplyvňujú rozhodovanie aktérov.

Štruktúra článku vychádza zo zvoleného metodologického prístupu: po úvodnom vymedzení teoretických prístupov nasleduje komparatívna analýza doktrínálnych prístupov NATO a Ruskej federácie, po ktorej nasleduje diskusia o ich dopadoch na strategické rozhodovanie v kognitívnej rovine konfliktu. Hoci sa komparácia opiera o ruské strategické dokumenty a publikácie z rokov 2011 – 2021, ich uplatňovanie v súčasnom bezpečnostnom prostredí vykazuje vysokú mieru strategickej kontinuity. Časový rozdiel voči najnovším aliančným doktrínam (2022, 2023) tak neodráža zastaranosť ruského prístupu, ale skôr asymetriu v dynamike adaptácie, kde NATO v súčasnosti normatívne ukotvuje reakcie na koncepty, ktoré ruská strana uplatňuje ako súčasť permanentnej konfrontácie už dlhodobo.

Štúdia zároveň reflektuje metodologické limity práce s otvorenými zdrojmi (OSINT), ktoré tvoria významnú súčasť súčasného informačného prostredia. V podmienkach informačnej konfrontácie totiž jednotlivé informačné vstupy často predstavujú nielen opis reality, ale aj súčasť strategického pôsobenia a formovania percepcie. Cieľom analýzy preto nie je verifikácia jednotlivých tvrdení ako objektívnych faktov, ale skúmanie spôsobu, akým strategické naratívy, eskalačné signály a cielene konštruované informačné operácie ovplyvňujú rozhodovacie prostredie aktérov.

1 DOKTRINÁLNE UKOTVENIE INFORMAČNÉHO PROSTREDIA V NATO A RUSKEJ FEDERÁCII

Postavenie informačného prostredia v súčasných konfliktoch neodráža len technologický pokrok, ale najmä spôsob, akým jednotlivé doktrínálne tradície definujú povahu konfliktu a úlohu informačných prostriedkov v ňom. Súčasný vzťah NATO a Ruskej federácie v tejto sfére predstavuje permanentnú konfrontáciu, v ktorej sa hrozby líšia podľa strategických priorít aktérov. Rozdielne doktrínálne ukotvenie ako aj vnímanie hrozieb zásadne formujú využívanie informácií ako nástroja strategického pôsobenia. Nasledujúca analýza preto porovnáva prístupy NATO a Ruskej federácie ako dva odlišné modely chápania a využívania informačného prostredia.

1.1 NATO: Informačné prostredie ako kontext operácií

Doktrínálne uchopenie informačného prostredia v NATO je výsledkom konsenzu členských štátov, ktorý prepája vojenské plánovanie s politickými a normatívnymi záväzkami. Nejde o ad hoc národný prístup, ale o kolektívne formulovaný koncept moderného operačného prostredia. Doktríny NATO tak predstavujú analytický a normatívny referenčný

rámec, ktorý umožňuje skúmať informačné prostredie ako súčasť širšieho operačného kontextu demokratických štátov.

Doktrinálny vývoj Aliancie odráža postupné uvedomenie si potreby kontinuálneho pôsobenia v informačnom priestore, pričom tento posun bol výrazne urýchlenný ruskou agresiou voči Ukrajine v roku 2014 a následnými hybridnými operáciami, ktoré ukázali, že informačné pôsobenie prebieha dávno pred vypuknutím otvoreného konfliktu. Základným dokumentom je najnovšia Spojenecká doktrína NATO AJP-01 z roku 2022 (z angl. Allied Joint Doctrine, ďalej len NATO AJP-01), ktorá prepája vojenské pôsobenie so strategickými a politickými cieľmi Aliancie. Okrem konceptu využívania vojenskej sily ako nástroja moci zároveň definuje operačné prostredie ako komplexný priestor, v ktorom informačné aktivity priamo ovplyvňujú interpretačné procesy a strategické kalkulácie aktérov (NATO AJP-01, 2022).

V nadväznosti na súčasný asymetrický kontext NATO zavádza koncept kontinua súperenia (z angl. continuum of competition), v ktorom sa strategické ťažisko Aliancie – jej súdržnosť a dôveryhodnosť – stáva predmetom permanentného pôsobenia pod prahom otvoreného konfliktu. Aj napriek tomuto posunu si aliančný prístup zachováva normatívne a obranné ukotvenie a orientuje sa predovšetkým na stabilizáciu, odstrašenie a posilňovanie odolnosti, a nie na zasahovanie alebo manipuláciu rozhodovacích procesov protivníka. Hrozba je v tomto prostredí špecifikovaná ako koordinované uplatňovanie všetkých dostupných vojenských aj nevojenských nástrojov štátnej moci a ďalších hybridných aktivít, ktorých následkom nie je primárne fyzická deštrukcia, ale oslabenie legitimacy Aliancie a jej vôle konať.

Doktrína zároveň rozlišuje medzi operačnými doménami a operačným prostredím, pričom definuje päť operačných domén (z angl. operational domains) – námornú, pozemnú, vzdušnú, vesmírnu a kybernetickú – ktoré slúžia na štruktúrované organizovanie a zoskupovanie vojenských síl. Domény sú v nej chápané ako špecifické sféry spôsobilostí a aktivít, ktoré možno uplatniť v rámci priestoru angažovanosti (z angl. engagement space) – teda tej časti operačného prostredia, v ktorej dochádza k bezprostrednej realizácii operácií (NATO AJP-01, 2022). Operačné prostredie (z angl. operating environment) predstavuje „*súhrn prvkov, podmienok, okolností a vplyvov, ktoré pôsobia na rozhodovanie veliteľa a určujú spôsob nasadenia vojenských síl*“ (NATO AJP-01, 2022, s. 94). Nejde o statický geografický celok, ale o dynamický systém politických, vojenských, infraštruktúrnych, informačných, sociálnych, právnych a kognitívnych faktorov, ktoré sa neustále vzájomne ovplyvňujú v rámci tohto priestoru.

V tomto rámci je informačné prostredie (z angl. information environment) vymedzené ako súčasť operačného prostredia, nie ako samostatná operačná doména. NATO explicitne uvádza, že „*informácia sama o sebe nie je doménou, pričom informačné aktivity využívajú spôsobilosti jednotlivých domén s cieľom ovplyvňovať kognitívne prvky priestoru pôsobenia*“ (NATO AJP-01, 2022, s. 97). Ťažisko pôsobenia sa tak presúva do kognitívnej roviny, v ktorej sa formujú vnímanie, presvedčenia a rozhodovanie aktérov.

Prierezový charakter informačného prostredia ďalej rozpracúva Spojenecká doktrína pre informačné operácie (z angl. Allied Joint Doctrine for Information Operations, ďalej len NATO AJP-10.1). Podľa NATO AJP-10.1 informačné prostredie zahŕňa nielen samotné informácie, ale aj „jednotlivcov, organizácie a systémy, ktoré ich prijímajú, spracúvajú a šíria, ako aj kognitívny, virtuálny a fyzický priestor, v ktorom dochádza k spracovaniu a interpretácii informácií“ (NATO AJP-10.1, 2023, s. 25). Toto vymedzenie naznačuje jeho prierezový charakter, keďže informačné prostredie zahŕňa široké spektrum aktérov, systémov a priestorov a tým presahuje rámec jednej operačnej domény. Dokument ho zároveň označuje za kľúčové prostredie rozhodovania, v ktorom každá aktivita – vrátane nečinnosti – generuje interpretačné rámce a ovplyvňuje vnímanie zámerov a legitimacy aktérov (NATO AJP-10.1, 2023).

NATO v tomto kontexte kladie dôraz na účinky informácií na správanie a rozhodovanie relevantných publikí skôr než na samotnú kontrolu informácií. Informačné pôsobenie je posudzované primárne podľa účinkov v kognitívnej rovine, pričom cieľom nie je len šírenie informácií, ale ovplyvňovanie rozhodovacích procesov aktérov (NATO AJP-10.1, 2023). Toto chápanie je podporené trojvrstvovým modelom informačného prostredia, s ktorým doktrína NATO pracuje. Informačné prostredie je koncipované ako súbor fyzickej, informačnej a kognitívnej vrstvy. Kým fyzická a informačná vrstva zahŕňajú technickú infraštruktúru, komunikačné systémy, obsah a tok informácií, osobitný dôraz sa kladie na kognitívnu vrstvu, v ktorej jednotlivci a skupiny informácie prijímajú, interpretujú a premieňajú na rozhodnutia a správanie (NATO AJP-10.1, 2023).

Informačné prostredie je tak v aliančnom chápaní vnímané ako „hlavné prostredie pre rozhodovanie“ (NATO AJP-10.1, 2023, s. 15), v ktorom sa formujú kognitívne účinky ovplyvňujúce tempo operácií, politickú legitimitu a schopnosť kolektívneho rozhodovania. Nadobúda tak významnú úlohu pri fungovaní operácií a udržiavaní stability bezpečnostného prostredia. Tento prístup zároveň naznačuje, že informačné prostredie nefunguje ako samostatný nástroj, ale ako priestor, v ktorom sa prepája politické smerovanie Aliancie s vojenskou realizáciou. Na strategickej úrovni tak formuje rozhodovacie podmienky pre politické aj vojenské vedenie. Politickým aktérom umožňuje udržiavať legitimitu a súdržnosť Aliancie, zatiaľ čo vojenskému veleniu zabezpečuje slobodu konania a ochranu strategického ťažiska – súdržnosti a dôveryhodnosti NATO. Sloboda konania vojenského velenia v informačnom prostredí je však striktno vymedzená mandátom, ktorý uznáva nadradenosť civilného a politického riadenia. Vojenské informačné aktivity sa podľa Aliancie vzťahujú výhradne na vojenský nástroj moci a sú zamerané na ochranu integrity vlastných dát, sietí a rozhodovacích procesov v rámci priestoru angažovanosti¹ (NATO AJP-10.1, 2023).

¹To v praxi znamená, že ozbrojené sily nenesú zodpovednosť za riadenie globálneho civilného informačného priestoru, ale sústreďujú sa na zabezpečenie „slobody konania“ – teda schopnosti nerušene pozorovať, získavať informácie, orientovať sa a prijímať rozhodnutia bez nepriateľského narušenia alebo manipulácie. V aliančnom kontexte zároveň predstavujú jeden z nástrojov moci v rámci konceptu DIME (diplomatický, informačný, vojenský, ekonomický), pričom ich pôsobenie je podriadené politickému vedeniu a strategickým cieľom Aliancie.

V kontraste s tým ruské chápanie informačného prostredia presahuje rámec podpory operácií a smeruje k jeho využívaniu ako nástroja permanentného strategického pôsobenia. Informačný priestor je v ruskom doktrínálnom prístupe vnímaný ako oblasť, v ktorej je možné systematicky formovať rozhodovanie protivníka v čase mieru aj vojny². Tento rozdiel vytvára analytický základ pre komparáciu oboch doktrínálnych modelov.

1.2 Rusko: Informačný priestor ako autonómny nástroj strategického pôsobenia

Ruské doktrínálne uchopenie informačného prostredia je zakotvené predovšetkým v Národnej bezpečnostnej stratégii Ruskej federácie z roku 2021 (ďalej len NBS RF), ktorá predstavuje základný strategický dokument určujúci smerovanie ďalších doktrín. Na strategickú úroveň vymedzuje informačný priestor ako súčasť národnej bezpečnosti a zároveň zdôrazňuje význam informačnej bezpečnosti ako jednej zo strategických národných priorít.

Hoci NBS RF neposkytuje priame doktrínálne vymedzenie informačného prostredia, systematicky ho koncipuje ako existenčnú sféru národnej bezpečnosti. Stratégia identifikuje externé informačno-psychologické operácie, ideologické pôsobenie, narúšanie spoločenskej kohézie a ovplyvňovanie verejného vedomia ako nástroje, ktoré sú vnímané ako potenciálny zdroj destabilizácie politického systému, oslabeniu suverenity štátu a podnecovaniu vnútornej nestability. Takto definované hrozby zároveň presahujú čisto vojenský rámec a zahŕňajú aj oslabenie legitimity štátu, eróziu dôvery vo verejné inštitúcie a zníženie schopnosti štátu efektívne reagovať na strategické výzvy. Tento prístup je zároveň posilnený podozrievavosťou voči zahraničným technológiám, ktoré sú vnímané ako potenciálne nástroje ovplyvňovania a externého zasahovania do vnútorných záležitostí štátu. V dôsledku toho môžu byť aj aktivity tradične považované za mierové interpretované ako potenciálne bezpečnostné hrozby.

Takto vymedzené chápanie informačného priestoru sa premieta aj do spôsobu, akým Ruská federácia pristupuje k zabezpečovaniu obrany štátu. Ruský prístup sa opiera o koordinované uplatňovanie politických, vojenských, diplomatických, ekonomických a informačných nástrojov v rámci strategického odstrašovania. Súčasťou tohto rámca je aj rozvoj síl a prostriedkov „*informačnej konfrontácie*“ (NBS RF, 2021, ods.57) – čo poukazuje na aktívny charakter pôsobenia štátu v informačnej sfére. Informačné aktivity tak nadobúdajú významnú úlohu v širšom strategickom pôsobení štátu.

---

²Tento prístup je v súlade s ruskou vojenskou teóriou (Gerasimov, 2013; Chekinov-Bogdanov, 2013) a strategickými dokumentmi Ruskej federácie, ktoré informačný priestor definujú ako permanentnú sféru strategickú konfrontáciu. Chekinov a Bogdanov (2013) v kontexte vojny novej generácie popisujú informačné pôsobenie ako nástroj na paralýzu vôle odporu ešte pred nasadením zbraní. Darczewska (2015) potvrdzuje, že informačná vojna je v ruskom prostredí pevne integrovaná do celoštátneho strategického plánovania, čím rozširuje pôsobenie naprieč vojenskou aj civilnou sférou. Tento proces smeruje k dosiahnutiu tzv. „funkčnej porážky“ protivníka, ktorú Kofman et al. (2021) definujú ako stav kritického oslabenia schopnosti systému efektívne rozhodovať a reagovať na hrozby.

Doktrinálny rámec definovaný v NBS RF je ďalej rozpracovaný v Doktríne informačnej bezpečnosti Ruskej federácie z roku 2016 (ďalej len DIB RF), ktorá ostáva relevantným normatívnym dokumentom v oblasti informačnej bezpečnosti. DIB RF definuje informačnú sféru nielen ako súbor informácií a technologických procesov, ale aj ako „*oblasť spoločenských vzťahov podliehajúcich štátnej regulácii*“ (DIB RF, 2016, para. 1). V tomto rámci je existenčná hrozba presne vymedzená ako externé informačné a ideologické pôsobenie zamerané na ovplyvňovanie verejného vedomia, eróziu tradičných duchovno-morálnych hodnôt a destabilizáciu spoločenského a politického systému štátu. Toto normatívne vymedzenie zároveň legitimizuje aktívny zásah štátu do informačnej sféry, ktorá nie je chápaná ako neutrálne prostredie, ale ako politicky a bezpečnostne riadená oblasť. Tento prístup je ďalej rozpracovaný do konkrétnych opatrení zabezpečenia informačnej bezpečnosti, ktoré zahŕňajú strategické odstrašovanie v informačnej sfére, rozvoj síl a prostriedkov informačnej konfrontácie a uplatňovanie informačných a psychologických opatrení zameraných na neutralizáciu nepriateľských vplyvov (DIB RF, 2016, para. 21–24).

V ruskom doktrinálnom rámci je tak informačná bezpečnosť formulovaná nielen ako ochranný koncept, ale aj ako legitimizujúci rámec pre aktívne a systematické pôsobenie v informačnom priestore. Hoci sa tento prístup formálne javí ako defenzívny a orientovaný na ochranu suverenity a stability štátu, jeho obsahové vymedzenie zároveň nevyklučuje ani aktívne pôsobenie voči externým aktérom. Kapacity informačnej konfrontácie sú tak prezentované ako nástroje na ochranu, ktoré však môžu slúžiť aj na presadzovanie strategických záujmov štátu. Tým sa rozostiera hranica medzi defenzívnym a ofenzívnym pôsobením v informačnej sfére.

Ako historický precedens a teoretické východisko možno uviesť Koncepčný rámec pôsobenia Ozbrojených síl Ruskej federácie v informačnom priestore z roku 2011 (ďalej len Koncepčný rámec), ktorý tieto princípy konkretizuje na úrovni ozbrojených síl a umožňuje lepšie pochopiť, ako ruské vojenské velenie chápe konflikt v informačnom priestore. Dokument definuje informačný priestor ako „*sféru činnosti spojenú s formovaním, vytváraním, transformáciou, prenosom, využívaním a uchovávaním informácií, ktorá ovplyvňuje individuálne a spoločenské vedomie, informačnú infraštruktúru aj samotné informácie*“ (Koncepčný rámec, 2011, s. 5). Zároveň zdôrazňuje, že „*činnosť v informačnom priestore prebieha v čase mieru aj vojny, počas prípravy aj v priebehu operácií*“ (Koncepčný rámec, 2011, s. 8), čím potvrdzuje kontinuálny charakter pôsobenia v informačnom priestore.

Koncepčný rámec zároveň rozlišuje medzi technickou a psychologickou zložkou informačného pôsobenia, čím poukazuje na duálny charakter informačného priestoru – ako technickej infraštruktúry a zároveň ako sféry ovplyvňovania vedomia a správania aktérov. Tento prístup korešponduje s dôrazom na kognitívnu dimenziu konfliktu, avšak na rozdiel od aliančného trojvrstvého modelu ide skôr o funkčné než analytické členenie informačného prostredia, orientované na jeho praktické využitie v rámci vojenského plánovania.

Na tento rámec nadväzuje Vojenská doktrína Ruskej federácie (2014, ďalej len VD RF), ktorá explicitne umožňuje použitie ozbrojených síl aj v čase mieru a rozširuje pôsobenie konfliktu do informačného priestoru. VD RF zároveň tento prístup ďalej rozvíja dôrazom na presun konfliktu do informačného priestoru a využívanie nevojenských a asymetrických nástrojov ako integrálnej súčasť moderného spôsobu vedenia konfliktu. V nadväznosti na Koncepčný rámec (2011) sú pritom informačné aktivity chápané ako súčasť koordinovaného systému vojenského plánovania zahŕňajúceho spravodajstvo, operačné klamanie (maskirovka), rádioelektronický boj a obranu informačných systémov. Tento prístup potvrdzuje, že informačný priestor je chápaný ako kontinuálny a neviazaný výlučne na vojnový stav, čím sa zároveň rozostiera hranica medzi mierom a vojnou.

Informačný priestor je tak v ruskom doktrinálnom rámci koncipovaný ako autonómna a permanentná sféra konfrontácie, prepojená s činnosťou štátu v čase mieru aj vojny. Strategické pôsobenie sa neobmedzuje na obdobie formálne vyhláseného konfliktu, ale zahŕňa kontinuálne formovanie rozhodovacích podmienok protivníka. Tento prístup predstavuje zásadný odklon od aliančného chápania informačného prostredia v kontexte operácií a poukazuje na jeho využitie ako autonómneho nástroja strategického pôsobenia. Zároveň tento prístup vedie k postupnej militarizácii informačného prostredia, ktoré je v ruskom chápaní integrované do systému vojenského plánovania a využívané ako plnohodnotný priestor konfliktu.

2 MECHANIZMY NEKINETICKÉHO STRATEGICKÉHO PÔSOBENIA

Komparácia oboch prístupov poukazuje na zásadnú odlišnosť v chápaní informačného prostredia. Tento rozdiel sa premieta nielen do doktrinálneho ukotvenia, ale predovšetkým v mechanizmoch, prostredníctvom ktorých je možné ovplyvňovať rozhodovanie protivníka. Tieto mechanizmy zahŕňajú pôsobenie na úrovni vnímania a interpretácie, systematické ovplyvňovanie rozhodovacích podmienok a ich dlhodobé uplatňovanie v priestore medzi mierom a vojnou. Ako zdôraznil bývalý vrchný veliteľ spojeneckých síl v Európe (SACEUR) generál Philip Breedlove, ruské pôsobenie na Ukrajine predstavovalo „*najintenzívnejší informačný blitzkrieg v dejinách informačného boja*“ – čo poukazuje na mieru, v akej je informačné prostredie využívané na dosahovanie strategických efektov pred vypuknutím priameho konfliktu.

2.1 Kognitívna dimenzia a rozhodovacia výhoda

Kognitívna dimenzia predstavuje kľúčový priestor, v ktorom informačné pôsobenie formuje rozhodovanie aktérov. Rozhodujúci význam informačného prostredia pritom nevyplýva zo samotného obsahu informácií, ale z ich účinku na interpretáciu reality a následné rozhodovanie (Paul-Matthews, 2016; Ehlers-Blannin, 2020). Pôsobenie v informačnom prostredí tak umožňuje dosahovať strategické ciele prostredníctvom ovplyvňovania

interpretačných procesov, od ktorých sa následne odvíja politické, vojenské a spoločenské správanie (Thomas, 2004; de Goeij, 2023).

V procese interpretácie reality sa informácie premieňajú na význam, zámer a konanie. Tento proces možno analyticky uchopiť prostredníctvom kognitívneho reťazca účinkov – od vnímania cez interpretáciu až po rozhodovanie a následné správanie (Ehlers-Blannin, 2020; Thomas, 2004; de Goeij, 2023). Rozhodnutia sa pritom neopierajú priamo o objektívnu realitu, ale o jej subjektívne konštruovaný obraz, ktorý je formovaný relatívne stabilnými spoločenskými, kultúrными a mentálnymi modelmi, normami, skúsenosťami a hodnotami, ktoré spolu tvoria tzv. kognitívne filtre (Chotikul, 1986; de Goeij, 2023; Leonenko, 1995 cit. podľa Thomas, 2004).

Západná literatúra zároveň poukazuje na obmedzenú racionalitu (z angl. bounded rationality), podľa ktorej aktéri neprijímajú rozhodnutia na základe výberu optimálneho riešenia zo všetkých dostupných alternatív, ale v podmienkach neistoty volia riešenia, ktoré považujú za „dostatočne dobré“ (Simon, 1957). Rozhodovanie je pritom limitované dostupnými informáciami, časom aj schopnosťou ich spracovania, pričom tieto obmedzenia sa môžu ďalej prehĺbovať v situáciách zvýšeného vnímaného rizika alebo hrozby. To vytvára priestor pre systematické ovplyvňovanie rozhodovacích podmienok prostredníctvom informačného pôsobenia, ktoré necieli primárne na materiálne zraniteľnosti protivníka, ale na jeho kognitívne limity a spôsob interpretácie reality.

Strategická výhoda preto nespočíva primárne v kontrole fyzického priestoru ani v materiálnej prevahe, ale v získaní rozhodovacej výhody (z angl. decision advantage) – schopnosti ovplyvniť možnosti konania, za ktorých protivník interpretuje situáciu a prijíma rozhodnutia (Miskimmon et al., 2013; Giles, 2016; Ehlers-Blannin, 2020). Ak je rozhodovací proces systematicky narušený, vzniká stav tzv. funkčnej porážky (z angl. functional defeat), pri ktorej nedochádza k fyzickej deštrukcii protivníka, ale k oslabeniu schopnosti jeho systému efektívne rozhodovať, koordinovať, reagovať a udržať iniciatívu (Kofman et al., 2021).

Teória vyhliadok (z angl. prospect theory) poukazuje na to, že aktéri nehodnotia situácie na základe absolútnych výsledkov, ale podľa toho, či ich vnímajú ako zisk alebo stratu voči aktuálnemu stavu. Kľúčovým poznatkom je, že straty majú silnejší kognitívny dopad než zisky rovnakej veľkosti a vedú k odlišným rozhodovacím vzorcom. V oblasti ziskov majú aktéri tendenciu voliť opatrnejšie riešenia, zatiaľ čo pri stratách sa môže zvyšovať ochota podstupovať riziko s cieľom tejto strate zabrániť (Kahneman – Tversky, 1979).

Z hľadiska informačného pôsobenia to znamená, že spôsob prezentácie a interpretácie situácie zásadne ovplyvňuje rozhodovanie. Ak je situácia vnímaná ako relatívna strata, aktéri môžu byť ochotnejší pristupovať k riskantnejším rozhodnutiam. Tento efekt však nie je lineárny – v prípadoch, kde sú potenciálne dôsledky vnímané ako existenčné alebo katastrofické, dochádza skôr k opačnej reakcii v podobe zvýšenej opatrnosti a sebaobmedzovania (Kahneman – Tversky, 1979). V rámci kognitívnej vojny prestáva byť hrozba vnímaná ako externý kinetický faktor, ale stáva sa cieľene vytvorený vnem straty.

V situáciách spojených s rizikom jadrovej eskalácie, priamej vojenskej konfrontácie alebo rozsiahlej strategickej destabilizácie, ktorá u protivníka vyvoláva vnem totálnej straty, ho vedie do stavu strategickej pasivity. Namiesto vonkajšieho donútenia nastupuje sebaobmedzovanie – protivník v snahe o deeskaláciu preventívne vylučuje určité formy reakcie, čím nepriamo potvrdzuje úspech agresora. Hybridné operácie, v rámci ktorých informačné pôsobenie formuje percepciu rizika a potenciálnych dôsledkov eskalácie, tak môžu viesť k situácii, v ktorých aktér obmedzuje vlastné konanie nie v dôsledku priameho donútenia, ale v reakcii na vnímanú hrozbu potenciálnych strát (Giles, 2016; Horovitz-Smetana, 2025).

Strategické naratívy v tomto procese predstavujú kľúčový nástroj, prostredníctvom ktorého sú takéto interpretačné rámce formované (Miskimmon et al., 2013). Nejde len o opis reality, ale o mechanizmus, ktorý určuje, ako sú udalosti chápané a aké možnosti konania sa javia ako legitímne. Prostredníctvom naratívov možno cielene ovplyvňovať vnímanie rizika, význam situácie aj hranice prijateľného konania, čím sa mení rozhodovacia kalkulácia aktérov bez nutnosti meniť samotnú objektívnu realitu.

Tento kognitívny mechanizmus je zároveň konzistentný s doktrinálnym ukotvením informačného prostredia v NATO aj Ruskej federácii. Ako bolo uvedené v predchádzajúcej kapitole, obe doktríny reflektujú význam kognitívnej dimenzie ako priestoru, v ktorom vznikajú účinky informačného pôsobenia, hoci ju konceptualizujú odlišne. Kým aliančný prístup ju chápe ako súčasť širšieho operačného prostredia, ruský doktrinálny rámec zdôrazňuje informačno-psychologickú zložku a jej zameranie na ovplyvňovanie vedomia a rozhodovania aktérov, pričom smeruje k militarizácii informačného priestoru. Táto zhoda na úrovni mechanizmu, napriek rozdielnemu normatívnemu chápaniu, potvrdzuje, že ťažisko informačného pôsobenia spočíva na úrovni vnímania a interpretácie.

Finálnym dôsledkom informačného pôsobenia je zmena politického, vojenského alebo spoločenského konania cieľového publika, ktorá môže byť v rozpore s jeho objektívnymi záujmami, no zároveň zostáva z jeho perspektívy racionálna a legitímna. Strategická prevaha sa tak dosahuje transformáciou spôsobu, akým aktér situáciu interpretuje a na jej základe koná, a nie prostredníctvom priamej fyzickej konfrontácie (Miskimmon et al., 2013; Vasara, 2020; Kofman et al. 2021). Informácie pritom nadobúdajú strategický význam až vtedy, keď sa premietnu do rozhodovania a správania, čím sa stávajú nástrojom moci. Informačné prostredie sa tak stáva priestorom, v ktorom sa formujú podmienky konfliktu ešte pred použitím kinetickej sily. Táto logika zároveň vytvára analytické premostenie k ruskému konceptu reflexívnej kontroly, ktorý predstavuje systematizovanú formu cieleného ovplyvňovania rozhodovacích podmienok protivníka.

2.2 Reflexívna kontrola ako nástroj formovania rozhodovania protivníka

Reflexívna kontrola (z angl. reflexive control) predstavuje v ruskej strategickej tradícii nástroj uplatňovania kognitívneho pôsobenia opísaného v predchádzajúcej podkapitole. Kým 2.1 vysvetľovala všeobecný kognitívny reťazec účinkov, reflexívna kontrola tento mechanizmus premieňa na praktický nástroj strategického pôsobenia (Thomas, 2004; Vasara, 2020; de Goeij, 2023). Ruské strategické myslenie sa vyznačuje extrémnou stabilitou základných konceptov.

Koncept reflexívnej kontroly – formalizovaný v sovietskom období – zároveň predstavuje jeden z teoretických základov súčasného ruského prístupu k informačnému pôsobeniu (Thomas, 2004). Napriek zásadným zmenám technologického a politického kontextu pretrváva jeho základná logika – ovplyvňovanie rozhodovacieho prostredia protivníka prostredníctvom cielene formovaných informácií – v adaptovanej podobe aj v súčasných podmienkach (Thomas, 2004; Giles, 2016; Vasara, 2020). Z tohto pohľadu diela teoretikov ako Gerasimov (2013) alebo Čekinova a Bogdanova (2013) nie sú vnímané ako zastarané, ale ako kľúčové teoretické východiská, ktoré zadefinovali súčasný „kompenzačný model“ Ruskej federácie, reálne uplatňovaný v súčasných konfliktoch. Práve tento model sa nesnaží byť kópiou NATO, ale systémom navrhnutým na využívanie zraniteľností, predlžovanie reakčných časov a zvyšovanie nákladov konfrontácie.

Podstatou reflexívnej kontroly je jej nepriamy charakter. Vychádza z predpokladu, že aktéri nereagujú na objektívnu realitu priamo, ale prostredníctvom subjektívne konštruovaného obrazu situácie – tzv. perceptuálneho sveta – ktorý je formovaný už uvedenými kognitívnymi filtrami, teda súborom skúseností, hodnôt, doktrinálnych rámcov a kultúrnych kontextov, ktoré ovplyvňujú interpretáciu reality. Prostredníctvom cielene pripravených informačných stimulov a interpretačných rámcov sa formuje prostredie, v ktorom protivník prijíma rozhodnutia, ktoré sa mu javia ako racionálne a autonómne, hoci objektívne zodpovedajú zámerom iniciátora (Chotikul, 1986; de Goeij, 2023; Leonenko, 1995 cit. podľa Thomas, 2004).

Cieľom nie je donútiť protivníka konať priamo, ale ovplyvniť jeho vnímanie a rozhodovanie tak, aby k požadovanému rozhodnutiu dospel „dobrovoľne“ a bez uvedomenia si vonkajšieho zásahu. Úspešné uplatnenie preto spočíva v schopnosti identifikovať a využiť špecifiká kognitívnych filtrov cieľového publika a cielene ich modifikovať bez potreby meniť samotnú objektívnu realitu (Thomas, 2004; Giles, 2016; de Goeij, 2023). Reflexívna kontrola tak neovplyvňuje správanie priamo, ale operuje na úrovni podmienok, ktoré rozhodovanie formujú, čím umožňuje nepriamym spôsobom riadiť rozhodovací proces protivníka.

Reflexívna kontrola zároveň spochybňuje predstavu symetrického strategického súperenia. Ruská teoretická tradícia vychádza z predpokladu, že strategická prevaha nevyplýva z rovnosti dostupných prostriedkov, ale z hlbšieho pochopenia mentálnych procesov protivníka. Ako uvádza jej autor Vladimir Lefebvre (1984 cit. podľa Chotikul, 1986), strategická

výhoda vzniká vtedy, keď aktér dokáže presne pochopiť, ako protivník vníma situáciu, aké ciele sleduje a akým spôsobom uplatňuje vlastné doktrínálne predstavy, a zároveň je schopný ovplyvniť jeho vnímanie, ciele a doktrínu spôsobom, ktorý zostáva pre protivníka skrytý. Na túto logiku nadväzuje Diane Chotikul (1986), ktorá poukazuje na tzv. ilúziu symetrie ako na štrukturálnu slabinu západného strategického myslenia. Západné prístupy často predpokladajú, že protivník uvažuje v podobných kategóriách racionality a zdieľa obdobné hodnoty a normy. Táto projekcia vlastných predpokladov vedie k podceneniu odlišných strategických kultúr a spôsobov uvažovania, ktoré formujú ruský prístup ku konfliktu. Výsledkom je zvýšená zraniteľnosť voči systematickému informačnému a psychologickému pôsobeniu.

V praktickej rovine sa reflexívna kontrola uplatňuje prostredníctvom rôznych mechanizmov, ktoré môžu presahovať rámec informačného pôsobenia a sú súčasťou širšieho nekinetického a hybridného pôsobenia. Tie zahŕňajú napríklad stimuláciu predvídateľných reakcií protivníka, paralýzu rozhodovania vytváraním dojmu neprekonateľnej hrozby či jeho vyčerpanie udržiavaním v stave permanentnej neistoty a pohotovosti (Komov, 1997 cit. podľa Thomas, 2004). V kontexte tejto analýzy je však dôraz kladený na ich realizáciu prostredníctvom informačného prostredia, keďže práve manipulácia informácií a interpretačných rámcov umožňuje nepriamo ovplyvňovať rozhodovacie procesy protivníka. Spoločným menovateľom týchto nástrojov preto nie je priama konfrontácia, ale formovanie podmienok, v ktorých sa rozhodnutia prijímajú.

Na rozdiel od ruského konceptu reflexívnej kontroly NATO neformuluje systematickú manipuláciu rozhodovacích procesov protivníka ako legitímny nástroj strategického pôsobenia. NATO definuje strategickú komunikáciu ako koordinované využívanie komunikačných nástrojov a informačných štábných funkcií s ostatnými vojenskými aktivitami s cieľom pochopiť a formovať na podporu vlastných politík, operácií a cieľov. Dôraz je pritom kladený na budovanie dôvery, porozumenia a odolnosti, pričom normatívny rámec týchto aktivít je primárne zameraný na ochranu vlastnej súdržnosti a legitimacy (NATO AJP-10.1). V rámci tejto doktríny NATO zároveň uplatňuje prístup zameraný na správanie (z angl. behaviour-centric approach), ktorý sa sústreďuje na analýzu, plánovanie a posudzovanie informačných aktivít s cieľom vytvárať požadované efekty na vôľu a schopnosti protivníkov, potenciálnych protivníkov a relevantných publik.

Aliancia pritom explicitne uznáva klamanie a manipuláciu ako legitímne vojenské nástroje na operačnej úrovni voči protivníkovi, ich použitie je však striktné viazané na konkrétny operačný kontext a podlieha medzinárodnému právu, ako aj vnútorným pravidlám a záväzkom členských štátov (NATO AJP-10.1). Zachovanie dôveryhodnosti a súdržnosti Aliancie – chápaných ako strategické ťažisko (z angl. centre of gravity) – si zároveň vyžaduje striktné oddelenie informačných aktivít vedených voči protivníkovi od strategicko-komunikácie smerujúcej k vlastným publikám a civilnému prostrediu, kde zostáva prioritou

presnosť a pravdivosť informácií. Tento rozdiel v normatívnom ukotvení a rozsahu pôsobenia vytvára základ pre štruktúrálnu asymetriu medzi oboma prístupmi.

V súčasnom strategickom prostredí je rozhodovacia výhoda chápaná ako schopnosť prijímať kvalitnejšie a rýchlejšie rozhodnutia než protivník, čím si aktér udržiava iniciatívu a kontrolu nad tempom konfliktu (Vasara, 2020; Ehlers-Blannin, 2020). Táto výhoda je úzko prepojená s informačnou prevahou, keďže schopnosť efektívne spracovať a interpretovať informácie umožňuje formovať podmienky rozhodovania v kognitívnom aj operačnom priestore (Libicki, 1995). Reflexívna kontrola v tomto kontexte nepredstavuje samostatnú fázu konfliktu ani izolovaný nástroj, ale praktický mechanizmus, prostredníctvom ktorého možno systematicky ovplyvňovať možnosti konania protivníka. Strategický efekt tak nevzniká prostredníctvom priameho donútenia, ale prostredníctvom formovania prostredia rozhodovania, v ktorom sa rozhodnutia prijímajú. Otázkou preto nie je len samotný mechanizmus ovplyvňovania, ale aj časový a operačný rámec, v ktorom sa uplatňuje. Práve tento rozmer reflektuje koncept Phase Zero ako priestor dlhodobého nekinetického pôsobenia.

2.3 Phase Zero ako rámec dlhodobého nekinetického pôsobenia

Koncept Phase Zero poskytuje odpoveď na otázku časového a operačného rámca, v ktorom sa mechanizmy nepriameho ovplyvňovania uplatňujú. V súčasnom strategickom prostredí konflikty čoraz častejšie prebiehajú v priestore medzi mierom a vojnou, často označovanom aj ako „šedá zóna“, kde aktéri využívajú nejednoznačnosť a popierateľnosť na dosahovanie svojich strategických cieľov (Chambers, 2016; Andrassy-Ondruš, 2024).

Informačné pôsobenie prebiehajúce ešte pred vznikom otvoreného konfliktu možno analyticky interpretovať aj prostredníctvom logiky Phase Zero, ktorá historicky vychádza z amerického modelu fázovaného operačného plánovania. V tomto modeli predstavuje fáza „*Shape*“ (formovanie) obdobie, v ktorom aktéri prostredníctvom diplomatických, informačných, vojenských a ekonomických nástrojov vytvárajú priaznivé podmienky ešte pred použitím otvorenej sily (Joint Publication 3-0, 2017, s. V-13). Hoci súčasné aliančné doktrínálne dokumenty čoraz viac upúšťajú od rigidného fázovania operácií v prospech kontinua súperenia – kde spolupráca, rivalita, konfrontácia a ozbrojený konflikt prebiehajú paralelne – koncept ostáva analyticky užitočný pri vysvetľovaní spôsobov, akými aktéri formujú podmienky pôsobenia pod prahom otvoreného konfliktu.

Táto logika zároveň korešponduje aj s ruským chápaním permanentnej informačnej konfrontácie, v ktorom strategické pôsobenie prebieha kontinuálne aj mimo formálne vyhláseného konfliktu. Strategické účinky sú pritom dosahované nepriamo – ovplyvňovaním spôsobu, akým aktéri interpretujú dostupné informácie, hodnotia riziká a vnímajú prijateľné možnosti konania. Ruské strategické myslenie toto obdobie transformuje na ofenzívny nástroj, v ktorom sa rozhodujúce účinky dosahujú ešte pred použitím sily (Gerasimov, 2013;

Chambers, 2016; Giles, 2016): „*Rastúca úloha nevojenských prostriedkov, ktorých účinnosť v mnohých prípadoch, môže prevyšovať silu zbrani*“ (Gerasimov, 2013, s. 24). Ruská vojenská teória pritom odhaduje pomer nevojenských k vojenským opatreniam na 4 : 1 (Gerasimov, 2013). Chekinov a Bogdanov (2013) v tejto súvislosti argumentujú, že informačné zbrane dosiahli takú úroveň vývoja, že sú schopné riešiť strategické úlohy porovnateľné s fyzickou silou. Hrozba je tu presne špecifikovaná ako riadená demoralizácia populácie a armády, ktorej následkom je paralýza vôle k odporu ešte pred vypuknutím otvoreného konfliktu (Chekinov-Bogdanov, 2013).

V tomto prostredí sa pracuje s asymetriou vnímania rizika. Asymetria medzi status quo a revizionistickými aktérmi sa často prejavuje v rozdielnej tolerancii rizika, chápaní strategických červených línií, ako aj v odlišných normatívnych a strategických rámcoch uvažovania, ktoré formujú prístup k odstrašovaniu, eskalácii a strategickému pôsobeniu. Zatiaľ čo západné prístupy k odstrašovaniu tradične vychádzajú z logiky kontroly eskalácie, minimalizácie strategického rizika a dôrazu na dôveryhodnosť a spôsobilosti, ruské strategické uvažovanie pracuje s oveľa širším spektrom nástrojov odstrašovania a strategického nátlaku vrátane informačného, psychologického a jadrového zastrašovania (Cullen-Wegge, 2019; Adamsky 2018).

V podmienkach Phase Zero môže práve asymetria v akceptovateľnosti eskalačných rizík vytvárať situácie, v ktorých Aliancia v snahe predísť nekontrolovanej eskalácii preventívne obmedzuje vlastné možnosti reakcie. Osobitne výrazné je to v situáciách, kde sú potenciálne dôsledky vnímané ako strategicky neprijateľné riziká – napríklad v prípade priamej konfrontácie medzi NATO a Ruskou federáciou, oslabenia aliančnej súdržnosti, narušenia dôveryhodnosti kolektívnej obrany alebo rizika jadrovej eskalácie. Takáto dynamika môže viesť k postupnému sebaobmedzovaniu a opatrnejšiemu správaniu aktérov vzhľadom na možné dôsledky ďalšej eskalácie.

Ruské informačné pôsobenie pritom systematicky pracuje práve s formovaním percepcie týchto rizík s cieľom ovplyvniť rozhodovaciu kalkuláciu protivníka ešte pred použitím otvorenej sily. Takto môže agresor cielene využívať rozdielne vnímanie rizík aj medzi jednotlivými členskými štátmi a ich aliančnú koordináciu na oslabenie kolektívneho rozhodovania. Ak NATO nedokáže rozhodne reagovať na aktivity pod prahom otvoreného konfliktu (napr. kybernetické útoky alebo informačné operácie), dochádza k oslabeniu dôveryhodnosti jeho záväzkov kolektívnej obrany. Za hlavný úspech pre Ruskú federáciu v rámci vedenia informačno-psychologických kampaní – ktorá vníma NATO ako hlavného nepriateľa – je v tomto zmysle znemožnenie aktivácie mechanizmov kolektívnej obrany podľa Článku 5 (Giles, 2016).

V tomto kontexte možno Phase Zero chápať ako obdobie systematického pôsobenia prostredníctvom nekinetických a nepriamych nástrojov, ktoré ruská stratégia využíva na dlhodobé formovanie vnímania reality, očakávaní a rozhodovacích priorít cieľových aktérov (Galeotti, 2016; Giles, 2016). Kľúčovým znakom tohto prístupu je úmyselná nejednoznačnosť,

ktorá minimalizuje riziko priamej odvety a umožňuje priebežné testovanie reakcií protivníka (Thomas, 2004; Galeotti, 2016).

V tomto kontexte zohráva informačný priestor kľúčovú úlohu, v ktorom sa nekinetické pôsobenie premieta do strategických efektov. Účinnosť tohto pôsobenia v tejto fáze spočíva skôr vo frekvencii a konzistentnosti opakovania než v sile jednotlivých informácií, pričom opakované vystavovanie určitým naratívom zvyšuje ich kognitívnu dostupnosť a zároveň znižuje mieru kritického a analytického spracovania, čím sa posilňuje tendencia k zjednodušenému vyhodnocovaniu informácií opísaná v predchádzajúcej podkapitole (Paul-Matthews, 2016; Kahneman, 2011). Zároveň sa tým oslabuje odolnosť voči systematickému informačnému pôsobeniu. V dôsledku toho aktér síce disponuje viacerými objektívnymi možnosťami konania, avšak subjektívne ich vníma ako neprijateľné alebo nerealizovateľné, čím dochádza k postupnému zužovaniu jeho priestoru rozhodovania (Miskimmon et al., 2013).

Phase Zero zároveň vytvára priaznivé podmienky pre uplatnenie reflexívnej kontroly, keďže rozhodovanie v tomto prostredí prebieha v podmienkach zvýšenej neistoty a je náchylnejšie na kognitívne skreslenia (Chotikul, 1986; Chambers, 2016). V tomto rámci sa Phase Zero neprejavuje ako samostatná fáza, ale ako priestor, v ktorom sa tieto uvedené mechanizmy uplatňujú kumulatívne a dlhodobo. Strategické pôsobenie sa tak realizuje nepriamo – prostredníctvom systematického presadzovania naratívov, ktoré formujú interpretáciu situácie a zároveň cielene pracujú so strachom, neistotou a vnímaním hrozby.

Strategický efekt pritom nevzniká náhle, ale postupnou zmenou vnímania rizika, dôsledkov konania a vlastnej schopnosti reagovať. Tento spôsob pôsobenia nadobúda osobitný význam najmä pre aktérov, ktorí nedisponujú jednoznačnou materiálnou alebo technologickou prevahou, keďže im umožňuje ovplyvňovať správanie protivníka bez nutnosti priamej konfrontácie a ešte pred otvorenou eskaláciou konfliktu. Phase Zero tak predstavuje priestor, v ktorom možno systematicky ovplyvňovať a formovať interpretačné rámce protivníka a zároveň tým vznikajú priaznivejšie podmienky pre prípadnú kinetickú fázu konfliktu, pričom v určitých prípadoch môže byť dosiahnutie strategických cieľov realizované už v tejto fáze, bez potreby priamej vojenskej konfrontácie (Gerasimov, 2013).

Dlhodobé monitorovanie ruskej strategickej komunikácie (na základe pravidelných denných analýz *Institute for the Study of War*³) naznačuje, že opakované uplatňovanie eskalačných naratívov zohrávajú významnú úlohu pre ruské strategické pôsobenie pri formovaní percepcie strategických hrozieb. Využívaná jadrová rétorika sa pritom často objavuje v období významných strategických alebo geopolitických rozhodnutí medzinárodných aktérov, najmä v súvislosti s prehľbovaním západnej podpory Ukrajiny alebo zmenami v bezpečnostnom prostredí. Takéto pôsobenie pritom nezahŕňa výlučne verbálnu rétoriku, ale aj vojenské cvičenia, demonštráciu eskalačnej pripravenosti a ďalšie formy

³Pozri *Russian Offensive Campaign Assessment (Institute for the Study of War)*, denné analytické správy z obdobia august 2025 – máj 2026, ktoré dokumentujú eskalačne orientovanú rétoriku Ruska a jej načasovanie v kontexte významných strategických rozhodnutí medzinárodných aktérov.

strategickej komunikácie. Opakované použitie a význam týchto aktivít naznačujú snahu Ruskej federácie systematicky formovať prostredie, v ktorom aktéri prijímajú rozhodnutia – a to často v podmienkach neistoty a časového tlaku, čo zvyšuje ich zraniteľnosť voči kognitívnym skresleniam. Obraz jadrovej pripravenosti preto nespočíva výlučne v komunikácii priameho vojenského zámeru, ale aj vo formovaní interpretácie rizika, na základe ktorého sa formuje aj rozhodovanie.

Cieľom takéhoto pôsobenia v rámci Phase Zero nie je bezprostredné víťazstvo, ale postupná zmena strategickej rovnováhy ešte pred vypuknutím otvoreného konfliktu. V dôsledku dlhodobého nekinetického pôsobenia – vrátane systematického pôsobenia v informačnom prostredí – sa pod prahom ozbrojeného konfliktu postupne oslabuje vôľa odporu, zvyšuje neistota, dochádza k fragmentácii rozhodovacích procesov a k sebaobmedzovaniu aktérov. Tým sa rozhodujúce účinky konfliktu presúvajú do obdobia pred jeho otvoreným začiatkom, pričom v určitých prípadoch môže dôjsť k naplneniu strategických cieľov už v tejto fáze, bez potreby priamej kinetickej konfrontácie. Práve v tejto fáze sa zároveň naplno prejavuje asymetria v chápaní a využívaní informačného prostredia, keďže rozdiely medzi centralizovane riadenými a normatívne viazanými systémami nadobúdajú strategický význam. Nasledujúca podkapitola sa preto zameriava na ich dopad na rozhodovanie NATO.

3 DOKTRINÁLNA ASYMETRIA AKO ZDROJ ROZHODOVACEJ ZRANITEĽNOSTI NATO V INFORMAČNOM PROSTREDÍ

Ako uvádza analytický komentár k vojne na Ukrajine: „*Rusko vybuďovalo kompenzačný model – nie zrkadlový obraz NATO, ale systém navrhnutý špecificky na využívanie jeho zraniteľností, predlžovanie jeho reakčných časov a zvyšovanie nákladov a rizík konfrontácie. Rusko nemusí NATO poraziť v symetrickom strete. Stačí, ak zvýši náklady a riziká konfrontácie natoľko, že rozdelená a politicky váhajúca Aliancia sa rozhodne nekonať*“ (Midttun, 2026). Tento výrok vystihuje širšiu logiku ruského strategického pôsobenia, ktorá nestavia na priamej vojenskej konfrontácii, ale na cielenej tvorbe podmienok pre rozhodovanie protivníka.

V tomto kontexte sa asymetria medzi NATO a Ruskou federáciou nespočíva v materiálnych kapacitách, ale v doktrinálnom a normatívnom uchopení informačného prostredia, ktoré odráža širšie rozdiely v strategickej kultúre a chápaní konfliktu. Ruský prístup nepredstavuje snahu o symetrické vyrovnanie schopností Aliancie, ale cielene budovaný systém, ktorý identifikuje a využíva jej štrukturálne, politické a kognitívne zraniteľnosti. Táto logika zároveň nie je novým fenoménom. Už Chotikul (1986) vo svojej práci upozorňovala na tendenciu západných prístupov predpokladať symetriu v strategickom uvažovaní protivníka. Súčasný vývoj však naznačuje, že tento predpoklad zostáva relevantný aj dnes.

Tieto odlišnosti vytvárajú rozdielne podmienky pre dosahovanie strategických efektov a generujú štrukturálnu zraniteľnosť NATO v oblasti rozhodovania, ktorá sa prejavuje najmä v podmienkach dlhodobého nekinetického pôsobenia. Kým ruský prístup chápe informačné

pôsobenie ako integrálnu a permanentnú súčasť strategického súperenia, aliančný prístup ho primárne vníma ako podporný nástroj obrany a odstrašenia. Táto odlišnosť vytvára priestor, v ktorom môže Ruská federácia systematicky formovať rozhodovací priestor protivníka bez jeho vedomia a pred použitím sily. Strategická výhoda tak nevzniká prostredníctvom priameho použitia sily, ale prostredníctvom ovplyvňovania podmienok, v ktorých NATO prijíma rozhodnutia.

Phase Zero v tomto kontexte nepredstavuje izolovanú predkonfliktnú fázu, ale dlhodobý proces formovania rozhodovacích podmienok protivníka. Kým reflexívna kontrola vysvetľuje mechanizmus ovplyvňovania interpretačných procesov, Phase Zero vytvára časovo-operačný rámec, v ktorom je tento mechanizmus aplikovaný kumulatívne, pod prahom ozbrojeného konfliktu a bez nutnosti otvorenej eskalácie. Výsledkom tejto asymetrie je, že NATO v informačnom priestore reaguje prevažne reaktívne, zatiaľ čo aktér operujúci s logikou permanentnej konfrontácie si udržiava strategickú iniciatívu ešte pred použitím tradičných vojenských nástrojov.

Tento proces má zároveň kľúčový kognitívny dôsledok. Rozhodovanie je čoraz viac formované subjektívnym vnímaním rizík a významu situácie, ktoré vzniká na základe dlhodobého informačného pôsobenia, a nie na základe objektívnych zmien materiálnych podmienok. V dôsledku toho sa rozhodovací priestor NATO zužuje nie prostredníctvom priameho donútenia, ale prostredníctvom postupnej transformácie interpretačných rámcov, v ktorých sú jednotlivé možnosti konania vnímané ako prijateľné alebo realizovateľné.

Empirickou ilustráciou tejto logiky je eskalačná dynamika v oblasti jadrového signalizovania počas vojny na Ukrajine. Chronologické analýzy ukazujú, že opakované ruské eskalačné signály nesmerovali primárne k bezprostrednej hrozbe použitia jadrovej sily, ale k systematickému zvyšovaniu vnímania rizika na strane západných aktérov. Ich účinok spočíval v ovplyvňovaní vnímania eskalačného rizika a vo formovaní rozhodovacieho priestoru pre západnú reakciu, a nie primárne ako indikátor bezprostrednej prípravy na použitie jadrových zbraní. Výsledkom bolo, že Západ uprednostňoval stabilizáciu a znižovanie eskalačného napätia, pričom sa zároveň usiloval vyhnúť uplatneniu jadrového odstrašenia z vlastnej strany, čo v analytickom rámci poukazuje na stratégiu zdržanlivosti a deeskalácie. (Horovitz-Smetana, 2025).

Napriek tomu, že Aliancia zahŕňa členské štáty disponujúce jadrovými kapacitami, jej reakcie boli výrazne determinované snahou minimalizovať riziko rozšírenia konfliktu (Horovitz-Smetana, 2025). Rozhodovací priestor sa tak zužoval nie v dôsledku priameho donútenia, ale prostredníctvom preventívneho prispôsobovania sa vnímaným dôsledkom eskalácie. NATO a jeho členské štáty sa tak dostávajú do situácie, kedy v snahe o deeskaláciu preventívne vylučujú určité formy reakcie, čím agresorovi uvoľňujú priestor na vytvorenie novej strategickej reality bez nutnosti boja. Ide o praktický prejav reflexívneho pôsobenia, v ktorom informačný efekt predchádza a formuje politické rozhodnutie (Giles, 2016). Tento príklad ilustruje, že rozhodujúca výhoda nevzniká z materiálnej prevahy, ale zo

schopnosti formovať rozhodovacie podmienky protivníka, pričom NATO sa v takto nastavenom prostredí ocitá skôr v pozícii reakcie než iniciatívy.

Uvedenú dynamiku možno vysvetliť aj prostredníctvom poznatkov kognitívnej psychológie. V podmienkach informačno-psychologického pôsobenia jadrové zastrašovanie funguje ako cielene vytvorený vnem nepriateľského rizika. Jeho hlavným cieľom je spustenie mechanizmu seaodstrašovania. Zatiaľ čo situácie vnímané ako zvládnuteľné straty môžu zvyšovať ochotu podstupovať riziko, percepcia situácie ako existenčnej alebo katastrofickej hrozby vedie k opačnému efektu – zvýšenej opatrnosti a preventívnej zdržanlivosti.

Táto empirická dynamika potvrdzuje, že Phase Zero nefunguje ako neutrálne predkonfliktné prostredie, ale ako priestor systematického využívania rozdielnych prahov rizika, normatívnych obmedzení a strategických kultúr. V tomto prostredí sa dôraz nekladie na samotné použitie sily, ale na schopnosť formovať správanie protivníka, v rámci ktorého je použitie sily vnímané ako možné, prijateľné alebo naopak príliš rizikové. Strategický efekt tak nevzniká zo samotného použitia sily, ale zo schopnosti ovplyvniť, ako je jej použitie vnímané.

V podmienkach nejednoznačne interpretovaných eskalačných signálov však môže dochádzať k situáciám, v ktorých jedna strana vníma svoje kroky ako defenzívne, zatiaľ čo protivník ich interpretuje v rámci kognitívnej vojny ako prípravu na ďalšiu eskaláciu. Významným prvkom ruského pôsobenia je práve riadenie percepcie rizika prostredníctvom normalizácie jadrovej rétoriky a rozširovania diskusie o prijateľnosti použitia jadrových zbraní, čo Adamsky (2024) definuje ako prejav ruskej doktríny strategického pôsobenia naprieč všetkými doménami. Cieľom nie je reálna jadrová eskalácia, ale vyvolanie kognitívnej paralýzy ktorá vnímaný scenár totálnej eskalácie premení na dominantný faktor v aliančnom rozhodovaní.

Analýza poukazuje na to, že asymetria medzi centralizovane riadenými a normatívne viazanými systémami má primárne kognitívno-inštitucionálny charakter. Rozdielne doktrinálne chápanie informačného prostredia tak nevytvára len odlišné prístupy k vedeniu konfliktu, ale aj rozdielne podmienky pre formovanie rozhodovacích procesov. V dôsledku toho sa NATO môže nachádzať v pozícii, kde reaguje na už formované rozhodovacie prostredie, pričom jeho možnosti konania nie sú objektívne obmedzené, ale subjektívne vnímané ako neprijateľné alebo príliš rizikové. Táto asymetria preto predstavuje systémovú nerovnováhu, ktorá môže dlhodobo oslabovať schopnosť NATO udržať strategickú iniciatívu v kognitívnej rovine konfliktu a v informačnom prostredí ako jeho kľúčovej operačnej sfére, a tým celkovo znižovať jeho efektívnosť v rámci konfliktu ako takého.

ZÁVER

Zistenia štúdie ukazujú, že rozdielne doktrinálne chápanie informačného prostredia zásadne ovplyvňuje dosahovanie strategických efektov tým, že vytvára asymetrické podmienky, v ktorých jeden aktér formuje rozhodovacie prostredie, zatiaľ čo druhý naň prevažne reaguje. Zatiaľ čo ruský prístup umožňuje proaktívne a dlhodobé formovanie rozhodovacích podmienok protivníka, aliančný prístup – viazaný normatívnymi a procedurálnymi obmedzeniami – vedie skôr k reaktívnemu správaniu.

Táto doktrinálna asymetria predstavuje kľúčový zdroj rozhodovacej zraniteľnosti NATO, keďže umožňuje protivníkovi systematicky formovať interpretačný rámec, v ktorom Aliancia prijíma rozhodnutia, a tým nepriamo obmedzovať jej strategické možnosti bez nutnosti priamej konfrontácie. Moderné konflikty sa tak čoraz viac presúvajú do roviny riadenia interpretácie reality, kde strategická iniciatíva vzniká manipuláciou percepcie a časovaním eskalačných signálov, zatiaľ čo kinetická sila zostáva sekundárnym nástrojom.

V tomto kontexte nejde o obmedzenie objektívnych možností NATO, ale o redukcii priestoru, v ktorom sú tieto možnosti vnímané ako realizovateľné. Pre Alianciu a jej členké štáty to znamená potrebu reflexie vlastných normatívnych a procedurálnych obmedzení v informačnom prostredí, keďže práve tie môžu vytvárať štruktúralne zraniteľnosti a obmedzovať schopnosť udržať strategickú iniciatívu. Ak NATO neprispôsobí svoje doktrinálne uchopenie informačného prostredia tejto realite, rozhodujúce fázy konfliktu budú naďalej prebiehať mimo jeho priamej kontroly – ešte pred jeho otvoreným začiatkom.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- ADAMSKY, Dmitry. 2024. *Russian Deterrence Theory and Strategic Culture*. NSI Speaker Series Event, 23 January 2024. Dostupné na: <https://lnk.sk/akr19>
- ADAMSKY, Dmitry. 2018. *From Moscow with Coercion: Russian Deterrence Theory and Strategic Culture*. *The Journal of Strategic Studies*, 2018. vol. 41, no. 1–2, s. 33–60. DOI: <https://doi.org/10.1080/01402390.2017.1347872>
- ANDRASSY, V. a ONDRUŠ, M., 2024. *The Gray Zone and Its Place in Security Environment*. In: *Challenges to National Defence in Contemporary Geopolitical Situation*, Brno, 11–13 September 2024. ISSN 2538-8959. DOI: <https://doi.org/10.3849/cndcgs.2024.90>
- CHAMBERS, J., 2016. *An Analysis of Russia's 'New Generation Warfare' and Implications for the US Army*. Modern War Institute at West Point. Dostupné na: <https://lnk.sk/hmdkm>
- CHEKINOV, S. G. a BOGDANOV, S. A., 2013. *The Nature and Content of a New-Generation War*. *Military Thought*, 22(1), 12–23. Dostupné na: <https://lnk.sk/stwj7>
- CHOTIKUL, D., 1986. *The Soviet Theory of Reflexive Control in Historical and Psychocultural Perspective: A Preliminary Study*. California: Naval Postgraduate School. DOI: <https://doi.org/10.21236/ADA170613>

- CLAUSEWITZ, C. von, 1989. *On War*. Edited and translated by M. Howard and P. Paret. Princeton (NJ): Princeton University Press. ISBN 978-0-691-01854-6
- CULLEN, P. a WEGGE, N. 2019. *Countering Hybrid Warfare Project: Understanding Hybrid Warfare*. London: UK Ministry of Defence, Multinational Capability Development Campaign (MCDC), 2019. Dostupné na: <https://lnk.sk/nqfx0>
- DARCZEWSKA, J., 2015. *The Devil Is in the Details: Information Warfare in the Light of Russia's Military Doctrine*. Point of View, No. 50. Warsaw: Centre for Eastern Studies. ISBN 978-83-62936-57-1
- DE GOEIJ, M. W. R., 2023. *Reflexive Control: Influencing Strategic Behavior*. Parameters 53, no. 4 (2023). DOI: <https://doi.org/10.55540/0031-1723.3262>
- DERLETH, J., 2020. *Russian New Generation Warfare: Deterring and Winning at the Tactical Level*. Military Review, September–October 2020. Dostupné na: <https://lnk.sk/kzcku>
- DOBIAS, P. a CHRISTENSEN, K., 2022. *The 'Grey Zone' and Hybrid Activities*. Connections: The Quarterly Journal, 21(2), 41–54. DOI: 1 <https://doi.org/10.11610/Connections.21.2.03>
- EHLERS, R. S. Jr. a BLANNIN, P., 2020. *Making Sense of the Information Environment*. Small Wars Journal. Dostupné na: <https://lnk.sk/njlq9>
- GALEOTTI, M., 2016a. *Hybrid, Ambiguous and Non-Linear: How New Is Russia's "New Way of War"?* Small Wars & Insurgencies, 27(2), 282–301. DOI: <https://doi.org/10.1080/09592318.2015.1129170>
- GALEOTTI, M., 2016b. *Russia's Hybrid War as a Byproduct of a Hybrid State*. *War on the Rocks*, 6 December 2016. Dostupné na: <https://lnk.sk/axt37>
- GALEOTTI, M., 2022. *The Weaponisation of Everything: A Field Guide to the New Way of War*. Yale University Press. ISBN 978-0-300-26513-2. DOI: <https://doi.org/10.12987/9780300265132>
- GERASIMOV, V. V., 2013. *The Value of Science is in the Foresight*. Military Review, January–February 2016. Reprint of article originally published in Voenno-Promyshlenny Kurier, 27 February 2013. Dostupné na: <https://lnk.sk/yj35>
- GILES, K., 2016a. *Handbook of Russian Information Warfare*. NATO Defense College. Dostupné na: <https://lnk.sk/lsteg>
- GILES, K., 2016b. *Russia's 'New' Tools for Confronting the West*. Chatham House Research Paper. Dostupné na: <https://lnk.sk/ahqrc>
- GILES, K., 2023. *Russian nuclear intimidation: How Russia uses nuclear threats to shape Western responses to aggression*. London: Chatham House. ISBN: 978-1-784-13564-5. DOI: <https://doi.org/10.55317/9781784135645>
- HOROVITZ, L. a SMETANA, M., 2025. *Russia's Nuclear Signaling in the War Against Ukraine: A Chronology of the Biden Era*. SWP/PRCP Working Paper No. 03. Dostupné na: <https://lnk.sk/hjsj9>
- INSTITUTE FOR THE STUDY OF WAR. *Russian Offensive Campaign Assessments*. Dostupné na: <https://www.understandingwar.org>

- KAHNEMAN, D., 2011. *Thinking, Fast and Slow*. New York: Farrar, Straus and Giroux. ISBN 978-0-374-27563-1.
- KAHNEMAN, D. a TVERSKY, A., 1979. Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica*, 47(2), s. 263–291. DOI: <https://doi.org/10.2307/1914185>
- KOFMAN, M. et al., 2021. *Russian Military Strategy: Core Tenets and Operational Concepts*. CNA Research Memorandum. Dostupné na: <https://lnk.sk/xenvx>
- LIBICKI, M. C., 1995. *What Is Information Warfare?* Washington, DC: Center for Advanced Concepts and Technology, Institute for National Strategic Studies, National Defense University. Dostupné na: <https://lnk.sk/gity2>
- MIDTTUN, H. P., 2026. *Ukraine fired its NATO trainers. The alliance is running out of time to learn why*. Euromaidan Press. 31. Marec. Dostupné na: <https://lnk.sk/vwhn2>
- MINISTERSTVO OBRANY RUSKEJ FEDERÁCIE, 2011. *Conceptual Views on the Activities of the Armed Forces of the Russian Federation in the Information Space* [Концептуальные взгляды на деятельность Вооруженных Сил Российской Федерации в информационном пространстве]. Dostupné na: <https://lnk.sk/fhvch>
- MINISTERSTVO OBRANY SPOJENÝCH ŠTÁTOV AMERICKÝCH, 2017. *Joint Publication 3-0: Joint Operations*. Washington, D.C.: Joint Chiefs of Staff. Dostupné na: <https://lnk.sk/hnfrj>
- MISKIMMON, A. et al., 2013. *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-71760-1.
- NATO, 2022. *AJP-01: Allied Joint Doctrine. Edition F, Version 1*. Brussels: NATO Standardization Office. Dostupné na: <https://lnk.sk/dozs2>
- NATO, 2023. *AJP-10.1: Allied Joint Doctrine for Information Operations*. Brussels: NATO Standardization Office. Dostupné na: <https://lnk.sk/opsgj>
- PAUL, C. a MATTHEWS, M., 2016. *The Russian 'Firehose of Falsehood' Propaganda Model*. RAND Corporation. DOI: <https://doi.org/10.7249/PE198>
- PAZIUK, A., LANDE, D., SHNURKO-TABAKOVA, E. a KINGSTON, P., 2025. *Decoding manipulative narratives in cognitive warfare: a case study of the Russia-Ukraine conflict*. *Front. Artif. Intell.*, vol. 8: 1566022. DOI: 10.3389/frai.2025.1566022
- RUSKÁ FEDERÁCIA, 2014. *Military Doctrine of the Russian Federation*. (Decree of the President of the Russian Federation No. Pr-2976). Dostupné na: <https://lnk.sk/aitx2>
- RUSKÁ FEDERÁCIA, 2016. *Doctrine of Information Security of the Russian Federation*. (Decree of the President of the Russian Federation No. 646) Dostupné na: <https://lnk.sk/vfnu2>
- RUSKÁ FEDERÁCIA, 2021. *National Security Strategy of the Russian Federation*. (Decree of the President of the Russian Federation No. 400). Dostupné na: <https://lnk.sk/bsz08>
- SIMON, H. A., 1955. A Behavioral Model of Rational Choice. *Quarterly Journal of Economics*, 69(1), s. 99–118. DOI: <https://doi.org/10.2307/1884852>
- THOMAS, T. L., 2004. *Russia's Reflexive Control Theory and the Military*. *Journal of Slavic Military Studies*, 17(2), 237–256. DOI: <https://doi.org/10.1080/13518040490450529>

THOMAS, T., 2016. *Thinking Like a Russian Officer: Basic Factors and Contemporary Thinking on the Nature of War*. Carlisle, PA: U.S. Army War College Press. Dostupné na: <https://lnk.sk/egkuv>

VASARA, A., 2020. *Theory of Reflexive Control: Origins, Evolution and Application in the Framework of Contemporary Russian Military Strategy*. Helsinki: National Defence University. ISBN 978-951-25-3126-4.

Vyhlásenie o dostupnosti údajov: Viac informácií a údajov je možné získať od autora na základe žiadosti.

Príspevky autorov: Autor, prečítal si a súhlasil s publikovanou verziou rukopisu.

por. Monika VAVRÍKOVÁ, M.A.

Akadémia Policajného zboru

Demänová 393, 031 01 Liptovský Mikuláš 1

telefón: +421 (0)960 422 735

e-mail: monika.vavrikova@aos.sk

ORCID: 0009-0007-1206-4174